گزارش

ایران- ترکیه؛ گرمای یک رابطه

در پی حضور مسعود پزشکیان در پاستور، بسیاری در پایتخت‌های منطقه منتظر اولین نشانه‌های تغییر مبنی بر تقویت مناسبات منطقه‌ای تهران بودند. از ریاض تا قاهره، از باکو تا بغداد. اما در آنکارا، تحلیلگران دستگاه سیاست خارجی ترکیه نگاهی متفاوت به تحولات ایران داشتند و این تحولات را نه در گسست که در ادامه مسیر یک همکاری پیچیده اما باثبات دنبال می‌کردند.

در ظاهر، چیزی شبیه به یک شکاف میان دو قدرت مهم منطقه پدیدار شده بود: بشار اسد دیگر در قدرت نیست و تحولات سریع در سوریه که زمانی یکی از نقاط اصلی اختلاف تهران و آنکارا بود، اکنون از دستور کار اول خارج شده است. آنکارا در حال تثبیت جایگاه خود در سوریه است و تهران به بازطراحی نقش خود در دمشق فکر می‌کند. با این حال، خلأ سوریه نه تنها پیوند تهران و آنکارا را تضعیف نکرده، بلکه فضای تازه‌ای برای تنظیم مناسبات با واقع‌بینی بیشتر فراهم کرده است. پزشکیان با ذهنیتی واقع‌گرا توسعه روابط خارجی را کلید زد؛ رویکردی که در نخستین گفت‌وگوهای غیرعلنی با مقامات ترکیه هم بازتاب داشته است.

درک متقابل از تحولات منطقه

در ماه‌های گذشته، تماس‌های دیپلماتیک میان تهران و آنکارا افزایش یافته است. منابع آگاه از تدارک سفرهای سطح بالا میان دو کشور خبر می‌دهند و دو طرف، احیای مکانیسم‌های همکاری اقتصادی، انرژی، امنیتی و حتی گفت‌وگوهای منطقه‌ای را به شکل جدی دنبال می‌کنند. در همین چهارچوب، ایران از تلاش ترکیه برای میانجی‌گری در بحران قفقاز جنوبی حمایت کرده و آنکارا نیز در نشست سازمان همکاری اقتصادی، از پیشنهاد ایران برای یک سازوکار امنیت جمعی در خلیج فارس استقبال کرده است. اما آنچه این شراکت را در وضعیت تازه نگه داشته، نوعی درک متقابل از تحولات منطقه‌ای است.

اکنون، هر دو طرف در پی آنند که اختلافات لاینحل را را به نوعی مدیریت کنند. این الگو، نه تنها در سوریه، بلکه در پرونده‌های افغانستان، عراق، قفقاز و حتی دریای خزر نیز در حال بازتولید است. تهران و آنکارا با وجود تفاوت‌ها در رویکرد به نظم منطقه‌ای، به نقطه‌ای رسیده‌اند که راه جدایی را بسته‌اند و مسیر همکاری را باز گذاشته‌اند.

آن هم در زمانی که جهان اسلام با طوفان‌های ژئوپلیتیک تازه‌ای از یمن تا فلسطین روبه‌روست و قدرت‌های غربی نیز در حال تلاش برای تثبیت رویکرد خود در غرب آسیا هستند.

بازتعریف همکاری در جغرافیای اقتصاد

در نخستین هفته‌های ریاست‌جمهوری پزشکیان، یکی از پرسش‌های جدی در محافل اقتصادی و سیاسی این بود: آیا دولت جدید در تهران خواهد توانست قفل روابط اقتصادی با همسایگان را باز کند؟ و در این میان، نگاه‌ها زودتر از همه، به سوی آنکارا چرخید که با وجود فراز و فرودهای سیاسی، همیشه یکی از مهم‌ترین شرکای تجاری ایران بوده است.

ترکیه با اقتصادی مبتنی بر صادرات و تجربه دیرینه در پیوند دادن شرق و غرب، سال‌هاست که ایران را یکی از حلقه‌های استراتژیک در زنجیره تأمین انرژی و بازار مصرف منطقه می‌داند اما این روابط هیچ‌گاه به پتانسیل واقعی خود نرسیده است.

حالا، در دوران پزشکیان، نشانه‌هایی از تغییر در حال پدیدار شدن است. طبق گزارش‌های رسمی، دولت پزشکیان در حال تعریف در استراتژی‌های اقتصادی منطقه‌ای خود است؛ و ترکیه، یکی از نخستین کشورهایی است که در این نقشه راه، جایگاهی مهم دارد.

نشست‌های مقدماتی بین مقامات وزارت اقتصاد و صنعت دو کشور از سر گرفته شده و اتاق‌های مشترک بازرگانی در تهران و استانبول به‌طور فعال در حال رایزنی برای احیای توافقات معلق هستند. ایران که به دنبال گسترش صادرات محصولات صنعتی، کشاورزی و دانش‌بنیان است، ترکیه را دریچه‌ای مطمئن برای ورود به بازارهای اروپا، بالکان و قفقاز می‌داند. در همین حال، آنکارا نیز با چالش تأمین پایدار انرژی روبه‌روست و ایران، با ظرفیت‌های گازی و شبکه برق منطقه‌ای، شریک ایده‌آلی برای کاهش هزینه‌های انرژی ترکیه محسوب می‌شود. دولت پزشکیان همچنین در حال بررسی ایجاد سازوکارهای مالی دوجانبه برای مقابله با تحریم دلاری است.

پس از سال‌ها سکون، اکنون صدای تازه‌ای از صحنه دیپلماسی اقتصادی ایران و ترکیه شنیده می‌شود؛ صدایی که برآمده از نیاز متقابل به تجارت، انرژی، زیرساخت و هم‌افزایی اقتصادی در منطقه‌ای پرتلاطم است. در حالی که برخی پرونده‌های سیاسی هنوز باز است، اقتصاد توانسته راه خود را پیدا کند.

سفیر ایران در ترکیه از ظرفیت های مشترک دو کشور برای ارتقای همکاری ها می‌گوید

روایتی از رابطه متوازن تهران-آنکارا

گفت و گو

مریم سالاری- روزنامه نگار/ رابطه ایران و ترکیه را نمی‌توان تنها در قالب واژه‌هایی چون «همسایگی» یا «همکاری منطقه‌ای» خلاصه کرد. این دو بازیگر مهم خاورمیانه، در سال‌های گذشته، در میانه طیفی از بحران‌های سیاسی و امنیتی، گاه در قامت رقیب و گاه به‌عنوان دوست ظاهر شده‌اند؛ اما آنچه این رابطه را متمایز می‌کند، توان دو کشور در مدیریت اختلافات و حرکت در مسیر منافع مشترک است. در روزگاری که تحولات منطقه‌ای با سرعتی پرشتاب پیش می‌رود، تهران و آنکارا کوشیده‌اند علی‌رغم تفاوت دیدگاه‌ها، زبان مشترکی برای عبور از بحران‌ها بیابند؛ زبان منافع اقتصادی، دیپلماسی مرزی و پرهیز از تنش. محمدحسن حبیب‌الله‌زاده، سفیر ایران در ترکیه، در گفت‌وگویی مفصل با «ایران» از همین ظرفیت‌های مشترک می‌گوید؛ از مرزی ۵۴۰ کیلومتری با سه گذرگاه فعال تا بازاری ۱۸۰میلیون نفری که می‌تواند به سکویی برای رشد اقتصادی دو کشور بدل شود. به گفته او، ایران و ترکیه امروز نه‌فقط در حال تثبیت همکاری‌های خود هستند، بلکه چشم‌اندازی جدی برای گسترش آن ترسیم کرده‌اند؛ از توسعه گذرگاه‌های مرزی تا تقویت ترانزیت و گردشگری متقابل.

با توجه به گرایش‌های منطقه‌گرایانه مسعود پزشکیان، آیا می‌توان انتظار داشت سیاست خارجی ایران در قبال ترکیه وارد مرحله‌ای از همکاری هدفمند، متوازن و مبتنی بر منافع مشترک شود؟ این رویکرد چه فرصت‌ها و چالش‌هایی را پیش روی مناسبات تهران-آنکارا قرار می‌دهد؟

دو کشور ایران و ترکیه در همسایگی یکدیگر با اشتراکات فراوان، قرن‌هاست در صلح و آرامش زیسته‌اند. روابط ایران و ترکیه ریشه در تاریخ و اشتراکات تاریخی، فرهنگی، تمدنی و دینی دارد. دو کشور علاقه‌مند به توسعه همکاری در حوزه‌های مختلف هستند. مسائل متنوع و فراوانی بین دو کشور وجود دارد و تبادلات گسترده سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بین دو کشور در جریان است. ایران و ترکیه در خصوص موضوعات مهم دوجانبه و نیز منطقه‌ای از جمله فلسطین، سوریه، قفقاز جنوبی، بین‌المللی و غیره گفت‌وگو و تبادل نظر مستمر دارند. همانند رویکرد دولت‌های پیشین، ترکیه در اولویت سیاست همسایگی دولت چهاردهم قرار دارد. اصل بر همکاری و توسعه روابط در تمام زمینه‌ها و ابعاد است. در واقع همکاری یک الزام ذاتی برای ایران و ترکیه در این جغرافیا بوده و دو کشور را به هم پیوند می‌دهد. در این مسیر حرکت و برای این مقصود و هدف، همفکری می‌کنیم. ممکن است اختلاف‌نظرهایی هم باشد لیکن به نحوی نخواهد بود که به رویکرد اساسی دوستی و همکاری مشترک فی‌مابین آسیب بزند.

برخی معتقدند در سال‌های اخیر سیاست خارجی ایران در قبال ترکیه فاقد مکانیسم‌های شتاب‌دهنده اقتصادی است. این رویکرد در دولت آقای پزشکیان چه سمت و سویی پیدا کرده است؟

این گونه نیست که رابطه ایران و ترکیه امنیتی شده باشد. سازوکارهای متعدد و مناسبی در روابط دو کشور وجود دارد که تدابیر خوبی را برای پیشبرد مناسبات پیش‌بینی و نهادینه کرده است. موضوع امنیت، اگرچه یک موضوع مهم است اما یکی از زیرشاخه‌های مناسبات دو کشور است. به دلیل حجم و وسعت روابط ایران و ترکیه دوازده کمیته تخصصی مشترک تشکیل و زمینه‌های همکاری تقسیم‌بندی شده است. کمیته‌های فنی حمل‌ونقل، گمرک، کشاورزی، فرهنگی، تجارت، انرژی، بهداشت، آموزشی، سیاسی، مرزی، امنیتی، قضایی و دغدغه‌های دو کشور در همه این حوزه‌ها در مجاری خود قرار می‌گیرد و بررسی و راهکارهایی ارائه می‌شود. این سازوکار همکاری در تمام ابعاد سیاسی، اقتصادی، امنیتی و فرهنگی وجود دارد و به‌صورت متوازن پیگیری می‌شود. همچنین در یک سطح بالادستی این کمیته‌ها نیز مکانیزم عالی‌تری به نام «شورای‌عالی همکاری‌های ایران و ترکیه» را داریم. رؤسای جمهوری دو کشور ریاست شورای‌عالی همکاری‌ها را برعهده دارند که تاکنون هشت نشست آن در تهران و آنکارا برگزار و هم‌اکنون در حال تدارک برگزاری نهمین نشست آن در تهران هستیم. مدتی است کار درباره اسناد این نشست را آغاز کرده‌ایم.

می‌توان گفت مدل شورای‌عالی همکاری، به نوعی نشست مشترک کابینه دولتین ایران و ترکیه است. در این چهارچوب کارنامه گذشته مرور و چشم‌انداز آینده ترسیم می‌شود. کمیسیون مشترک اقتصادی ایران و ترکیه نیز از قدیمی‌ترین و فعال‌ترین کمیسیون‌های اقتصادی است که هم‌اکنون فعال است و آذر ماه سال ۱۴۰۳ بیست‌ونهمین نشست آن در تهران برگزار شد. توافقات متعددی در زمینه‌های مختلف تجاری، حمل‌ونقل، گمرک، ترانزیت، سرمایه‌گذاری، بانکی، برق، نیرو، کشاورزی، فرهنگی، گردشگری و تعاون در قالب یادداشت تفاهم به امضای طرفین رسید. نهادها و وزارت خارجه‌های دو کشور در چهارچوب توافقات مذکور حرکت می‌کنند. بر اساس این سازوکار، دستیابی به اهداف عالی دو کشور برنامه‌ریزی و تسهیل می‌شود که نتایج مثبت آن در روابط را شاهدیم و در ادامه برخی نمونه‌ها را عرض خواهم کرد.

وضعیت و حجم مناسبات تجاری تهران و آنکارا در وضعیت کنونی در چه شرایطی قرار دارد؟

ایران و ترکیه به عنوان دو کشور همسایه دارای روابط خوب اقتصادی و تجاری هستند. خوشبختانه اقتصاد این دو کشور تا حدود زیادی مکمل یکدیگر است و این یکی از مزیت‌های خوب روابط اقتصادی ماست. ظرفیت‌های اقتصادی دو کشور هم قابل توجه است. بازار ایران و ترکیه خود به تنهایی یک بازار ۱۸۰ میلیون نفری است که قابل بهره‌برداری متقابل است. بنا به آمار رسمی اعلام شده از سوی گمرک کشورمان، در سال ۱۴۰۳، حجم مبادلات تجاری ایران و ترکیه بالغ بر ۱۹٫۴ میلیارد دلار بوده است که نسبت به ۱۱٫۷ میلیارد دلار سال ۱۴۰۲حدود ۷٫۷ میلیارد دلار افزایش پیدا کرده و ۶۵ درصد رشد داشته است که یک رکورد جدید در روابط تجاری دو کشور محسوب می‌شود. ترکیه در سال گذشته چهارمین شریک تجاری برای صادرات کالاهای ایرانی و سومین شریک تجاری در واردات کشورمان از خارج بوده است. البته این ارقام مربوط به آمار رسمی اعلامی و ثبت شده گمرک است و ما با ترکیه انواع دیگری از تبادلات تجاری شامل تجارت مرزی، تجارت چمدانی و مسافری، تجارت آنلاین که در سال‌های اخیر در دنیا راه افتاده را نیز داریم. لذا حجم کلی روابط اقتصادی و تجاری ایران و ترکیه از ارقام اعلام شده گمرک به مراتب بیشتر است.

با توجه به نگاه توسعه محور آقای پزشکیان به مناطق مرزی، آیا می‌توان انتظار داشت که سطح مبادلات تجاری ایران و ترکیه در مناطق آزاد و مرزی (نظیر ماکو، تبریز، ارومیه و وان) رشد چشمگیری پیدا کند؟

ایران و ترکیه به عنوان دو کشور همسایه حدود ۵۴۰ کیلومتر مرز مشترک دارند و استان آذربایجان غربی کشورمان با چهار استان ترکیه هم مرز است. ما در حال حاضر ۳ گذرگاه مرزی مشترک فعال بین ایران و ترکیه در بازرگان، رازی و سرو داریم و سالانه چند میلیون تردد تجاری، ترانزیتی و گردشگری از این سه گذرگاه انجام می‌شود. به دلیل افزایش تبادلات مرزی درصدد هستیم تعداد گذرگاه‌های مرزی دو کشور را به ۵ گذرگاه افزایش می شود.

در این زمینه راه‌اندازی گذرگاه چهارم از سوی هیأت محترم دولت در منطقه کوزه رش سلماس تصویب شده است و هم‌اکنون در حال جانمایی مکان آن در نقطه صفر مرزی هستیم. گذرگاه پنجم نیز در منطقه چیلی چالدران در دست پیگیری است. همان‌طور که عرض کردم؛ تجارت مرزی بین دو کشور در جریان است و روزانه تعداد زیادی از اتباع دو کشور در استان‌های مرزی در حال تردد برای تجارت مرزی هستند. همکاری در حوزه مناطق آزاد و بازارچه مرزی هم شروع شده و در دست پیگیری است. ما کمیته مشترک همکاری‌های اقتصادی استان‌های مرزی بین دو کشور را هم داریم که هر سال با حضور استانداران مرزی دو کشور برگزار می‌شود که توسعه و تسهیل همکاری‌های اقتصادی مرزی یکی از اهداف مهم این کمیته است. اخیراً مجوز افتتاح سرکنسولگری کشورمان در شهر مرزی وان ترکیه هم صادر و موافقت دولت ترکیه اخذ شده است. یقیناً آغاز به کار این سرکنسولگری به توسعه همکاری‌های اقتصادی مرزی بین دو کشور و گسترش مناسبات درکنار فعالیت سه سرکنسولگری دیگر ما در ترکیه؛ استانبول، ارزروم و ترابوزان به گسترش روابط دوجانبه کمک خواهد کرد. در مجموع گسترش مبادلات و مناسبات اقتصادی مرزی به عنوان یکی از اهداف مشترک دو کشور، همواره مورد توجه بوده و شاهد رشد خوبی بوده است.

با احتمال رفع یا کاهش تحریم‌ها و بازشدن نسبی اقتصاد ایران، ترکیه در چه حوزه‌هایی (انرژی، ترانزیت، گردشگری درمانی، تولید مشترک) می‌تواند شریک اول ایران شود؟

همچنانکه گفته شد ایران و ترکیه در حال حاضر هم دارای روابط خوب اقتصادی و تجاری هستند و این مناسبات درحال گسترش هست و یقیناً با قطع و یا کاهش برخی موانع از جمله تحریم‌های ظالمانه فعلی، مبادلات تجاری ما نیز بیش از پیش توسعه پیدا خواهد کرد اما نکته اینجاست که روابط اقتصادی ایران و ترکیه با همه چالش‌های موجود، همچنان درحال گسترش هست و معطل تحریم‌های موجود نشده و نخواهد شد.

با توجه به نقش ترانزیتی هر دو کشور، چگونه می‌توان یکپارچگی و اتصال خطوط ریلی، جاده‌ای و انرژی میان ایران، ترکیه و کشورهای آسیای میانه را به‌گونه‌ای طراحی کرد که منافع مشترک هر دو کشور تضمین شود؟

ایران و ترکیه در حوزه حمل‌ونقل و ترانزیت همکاری‌های بسیار خوبی با هم دارند بطوریکه می‌توان گفت ترکیه به منزله دروازه ایران به سوی غرب و ایران به مثابه دروازه ترکیه به سوی شرق محسوب می‌شود. سالانه صدها هزار کامیون ایرانی و ترکیه‌ای در این مسیر از خاک دو کشور برای تردد به آسیای مرکزی و اروپا استفاده می‌کنند. ایران و ترکیه در واقع نقطه اتصال و ارتباط دو قاره آسیا و اروپا هم به شمار می‌روند. دو کشور در هر چهار حوزه اصلی حمل‌ونقلی شامل جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی تعامل و همکاری گسترده‌ای دارند و این ارتباطات رو به گسترش است. اخیراً موضوع اتصال خط آهن جدید ایران و ترکیه در منطقه چشمه ثریا ایران و منطقه دلیجو ترکیه مطرح شده و مذاکرات آن در دست پیگیری است. این مسیر یک کریدور مهم و تکمیل کننده مسیر ترانزیتی ریلی شرقی - غربی است و ارتباط با کریدور شمال به جنوب و شرق و غرب را هم رقم خواهد زد. ازسرگیری فعالیت قطار مسافری تهران - وان و در ادامه تهران - آنکارا که اسفند ماه گذشته رخ داد نیز موضوع مهمی است. در حوزه انرژی هم علاوه بر روابط دوجانبه ایران و ترکیه به موجب یک قرارداد ۲۵ ساله صادرات گاز به این کشور ادامه دارد. اخیراً قرارداد انتقال گاز ترکمنستان به ترکیه از مسیر ایران نیز نهایی و از اسفند ماه ۱۴۰۳ آغاز شد که نقطه عطفی در همکاری‌های دو کشور در حوزه کریدورهای منطقه‌ای انرژی به شمار می‌رود. این پروژه تکمیل کننده همکاری‌های دوجانبه دو کشور در حوزه گاز نیز محسوب می‌شود. موقعیت ژئوپلیتیک ایران و ترکیه به گونه‌ای است که دو کشور در بسیاری از حوزه‌ها همکاری و تعامل متقابل را یک ضرورت و در راستای منافع دوجانبه می‌دانند و این ضرورت ژئوپلیتیکی در طول چند قرن گذشته وجود داشته و یک موضوع موقت امروزی و مقطعی نیست .

> اخیراً موضوع اتصال خط آهن جدید ایران و ترکیه در منطقه چشمه ثریا ایران و منطقه دلیجو ترکیه مطرح شده و مذاکرات آن در دست پیگیری است. این مسیر یک کریدور مهم و تکمیل کننده مسیر ترانزیتی ریلی شرقی -غربی است و ارتباط با کریدور شمال به جنوب و شرق و غرب را هم رقم خواهد زد

آیا توسعه کریدورهای ترانزیتی ایران (نظیر کریدور شمال-جنوب و کریدور شرق-غرب) در دولت پزشکیان به نفع یا به زیان جایگاه ژئوپلیتیکی ترکیه در منطقه خواهد بود؟

در پاسخ به سؤال قبلی هم عرض کردم که ایران و ترکیه در حوزه حمل‌ونقل همکاری‌های خوبی دارند و ما از گسترش کریدورهای ترانزیتی منطقه‌ای و بین‌المللی که منافع ما و کشورهای همسایه و منطقه را تأمین کند، حمایت می‌کنیم. ما کریدورهای ترانزیتی شمال - جنوب و شرق -غرب را رقیب هم نمی‌دانیم بلکه مکمل و متمم هم می‌دانیم، لذا از همکاری و تعامل با کشورهای منطقه در گسترش و ارتقای این کریدورها استقبال می‌کنیم.

در حوزه کریدورهای ترانزیتی، کشورهای همسایه و منطقه باید بیشتر رویکرد تعاملی و نه تقابلی داشته باشند تا منافع جمعی آنها تأمین شود و ما در روابط با همسایگان این رویکرد را دنبال می‌کنیم.

با توجه به رقابت گازی میان ایران، روسیه و ترکیه، آیا می‌توان چشم‌اندازی از همکاری سه جانبه در بازار انرژی یا تقابل در بازارهای اروپایی متصور بود؟

ایران به عنوان یکی از کشورهای غنی و سرشار از منابع نفت و گاز در دنیا، همواره دنبال تعامل و ثبات بازارهای جهانی در این حوزه است. ایران و ترکیه در حوزه گاز دارای یک قرارداد گازی بلند مدت هستند که تمدید آن هم در دستور کار قرار دارد. نکته مهم اینکه ایران، ترکیه را یک رقیب در حوزه گاز نمی‌داند بلکه آن را یک شریک تجاری می‌داند.

ما و ترکیه در بخش انرژی گاز رقیب هم نیستیم بلکه می‌توانیم با همکاری، نقش و جایگاه هر دو کشور را در تأمین و امنیت انرژی گاز در منطقه ارتقا دهیم. در این میان، اگر فرصت‌هایی برای همکاری‌های سه جانبه ایران و ترکیه با سایر کشورها هم وجود داشته باشد، می‌تواند مورد بهره‌برداری قرار گیرد. امنیت انرژی باید هم توسط تأمین کننده، صادر کننده، ترانزیت کننده و هم از سوی کشورهای وارد کننده مشترکاً تأمین بشود و ما در این راه، از همکاری میان کشورهای منطقه استقبال و حمایت می‌کنیم. همکاری سه جانبه ایران، ترکمنستان و ترکیه که اخیراً شکل گرفته یکی از نمونه‌های خوب این رویکرد است.

> تجارت مرزی بین دو کشور در جریان است و روزانه تعداد زیادی از اتباع دو کشور در استان‌های مرزی در حال تردد برای تجارت مرزی هستند. همکاری در حوزه مناطق آزاد و بازارچه مرزی هم شروع شده و در دست پیگیری است

به رویکردهای منطقه‌ای اشاره‌ای داشته باشیم. با در نظر گرفتن نقش احتمالی آقای پزشکیان در احیای روابط با غرب، آیا می‌توان شاهد نوعی هم‌افزایی دیپلماتیک میان تهران و آنکارا در قبال پرونده‌های منطقه‌ای بود یا برخی اختلاف نظرها یا اختلاف منافع میان دو کشور باقی خواهد ماند؟

صرف نظر از نوع روابط ایران با دیگر کشورها و غرب، موضوعات مختلف همکاری و احیاناً برخی از اختلاف نظرات ایران و ترکیه در چهارچوب سازوکارهای موجود به‌صورت مستمر مورد مشورت و رایزنی و مذاکره قرار می‌گیرد و راه‌حل‌هایی پیدا می‌کنیم. گزینه‌ای جز این رویکرد متصور نیست. کشورهای همسایه به نوعی اجبار دارند تا از طریق گفت‌وگو و تفاهم مسائل را به پیش ببرند. درباره مسائل منطقه‌ای هم با همین رویکرد گفت‌وگو می‌شود. ایران و ترکیه با دیپلماسی فعال مسیر همکاری و مشارکت دوجانبه و منطقه‌ای را دنبال می‌کنند. در خصوص تحولات سوریه چه در دوره قبلی و هم در دوره پس از تحولات اخیر در این کشور با ترکیه گفت‌وگو می‌کنیم. مسائل قفقاز جنوبی نیز همین طور است.

با توجه به اشتراک منافع در ثبات منطقه‌ای، چگونه می‌توان سازوکاری مشترک میان ایران و ترکیه برای مدیریت بحران‌های منطقه‌ای مانند قفقاز جنوبی و سوریه طراحی کرد؟

دو کشور اعتقاد دارند که برقراری و حفظ ثبات و امنیت در منطقه پیش شرط شکوفایی و توسعه و رفاه کشورهای منطقه و مردم آنها است. تدبیر امور منطقه از طریق همفکری و همراهی کشورهای منطقه بدون دخالت کشورهای مزاحم فرامنطقه‌ای کارساز خواهد بود. عدم دخالت خارجی در قفقاز و کشورهای منطقه موضوعی است که مورد توافق ایران و ترکیه است. در رابطه با حوزه قفقاز جنوبی بدلیل موقعیت مهم ایران و ترکیه که همسایگان مستقیم این منطقه هستند از طریق پلتفرم ۳+۳ گفت‌وگو و همکاری می‌کنیم. تاکنون دو نشست آن در تهران و استانبول برگزار شده است. همان‌طور که عرض کردم در خصوص سوریه نیز قبلاً علاوه بر گفت‌وگوهای دوجانبه، روند آستانه بین سه کشور ایران، ترکیه و روسیه برقرار بود. اکنون هم به‌صورت دوجانبه گفت‌وگو می‌کنیم. قصد داریم بزودی دامنه تماس‌ها و گفت‌وگوها با ترکیه پیرامون سوریه را گسترش بدهیم.

البته در تماس‌ها و مذاکرات دوجانبه هم در خصوص سوریه و هم مسائل قفقاز جنوبی به صراحت نقطه نظراتمان را با همکاران ترک مطرح می‌کنیم و متقابلاً نظرات آنها را نیز می‌شنویم. معتقدیم کشورهای منطقه بایستی اعتمادسازی را سرلوحه همکاری‌ها قرار داده و با تجمیع مزیت‌های نسبی خود، اصل را بر این بگذارند که با همکاری قوی‌تر خواهند شد و می‌توانند ظرفیت‌های موجود را شکوفا نمایند. در این مسیر موانع بتدریج رفع خواهد شد و ما به موفقیت این سیاست خوشبین هستیم .

تحولات داخلی سوریه و تقویت موقعیت ابومحمد الجولانی در شمال غرب سوریه چه تأثیری بر هماهنگی روابط امنیتی یا واگرایی امنیتی میان ایران و ترکیه دارد؟

برش

ایران و ترکیه سال‌ها در چهارچوب روند آستانه و کشورهای ضامن و نیز به‌صورت دوجانبه با هم گفت‌وگو و همکاری داشته‌اند. ثبات و امنیت سوریه برای کشورهای منطقه، مهم است. ترکیه در رابطه با تحولات سوریه کشور مهمی به شمار می‌رود. سیاست ایران در قبال سوریه روشن است و برای برادران خود در ترکیه نیز به صراحت بیان کرده‌ایم. ایران از سازوکارهای بین‌المللی و مهم‌ترین آنها یعنی قطعنامه ۲۲۵۴ سازمان ملل متحد برای شکل‌گیری روند سیاسی در سوریه حمایت می‌کند. بر تمامیت ارضی، حاکمیت ملی و یکپارچگی این کشور تأکید داریم. متأسفانه اکنون شاهد هستیم تمامیت ارضی سوریه از سوی رژیم صهیونیستی خدشه دار شده است.

مقاومت در مقابل این رژیم توسعه‌طلب وظیفه همه کشورهای منطقه است. اینها اصولی است که با مقامات ترکیه به اشتراک گذشته‌ایم. از سوی دیگر ما به خواست مردم سوریه در مورد نحوه اداره کشور خود احترام می‌گذاریم و هر حکومتی که مورد خواست مردم سوریه باشد مورد احترام ماست. نکته مهمی که باید توجه داشته باشیم این است که هر گونه ورودی و خروجی تأمین امنیت یا ضد امنیت در سوریه بر کشورهای همجوار تأثیرگذار خواهد بود. کما اینکه در زمان حضور داعش در سوریه دامنه آن تا شمال عراق و مناطق همجوار در مرزهای ایران نیز گسترش پیدا کرد. در همین چهارچوب ما با کشورهای منطقه از جمله ترکیه در مورد سوریه به‌صورت مستمر گفت‌وگو می‌کنیم.